

Helyzetkép

2015. október – november

Gazdasági növekedés

Az eddig ismert adatok alapján *a világgazdaság a múlt évben* – a szaporodó és néhol mélyülő lokális konfliktusok ellenére – *az előző évit megközelítő dinamikával bővült*. A fejlett gazdaságokban még valamelyest nőtt is az ütem, míg a fejlődő országokban némileg mérséklődött. A globális gazdaság a múlt évben feltehetően 3%-ot 1-2 tizedponttal meghaladó ütemben bővült. A vezető gazdaságok közül az Amerikai Egyesült Államok bruttó hazai terméke 2,5%-ot 1-3 ezrelékkal túllépő mértékben, Japáné 0,6-0,8%-kal, az Európai Unióé 2%-ot megközelítő dinamikával emelkedett. A két óriásgazdaság közül Kínában a GDP 6,7-6,8%-kal, míg Indiában ezt néhány tizeddel meghaladóan nőtt.

A magyar gazdaság a múlt év harmadik negyedében a korábbi időszakhoz képest lassuló ütemben bővült, de a dinamika így is jelentős volt. A bruttó hazai termék a július és szeptember közötti trimeszterben az előző negyedévhez képest – szezonálisan és naptárhatással kiigazított adatok szerint – 0,6%-kal, a múlt év azonos negyedévéhez viszonyítva 2,3%-kal emelkedett. A múlt év első háromnegyed évében a GDP volumene 2,6%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A közlemény kiadásával egyidejűleg a KSH csekély mértékben, 0,1 százalékponttal felfelé korrigálta az előzetesen közölt harmadik negyedéves adatokat, míg a felülvizsgálat a háromnegyed éves összesített adatot nem érintette.

A harmadik negyedévben az ipar hozzáadott értéke 5,2%-kal nőtt, az előző két negyedévben megfigyelt 7,7%-ot, illetve 5,7%-ot követően. Hasonló pályát írt le a feldolgozóipar, amelynek hozzáadott értéke az első három negyedévben rendre 8,2%-kal, 6,7%-kal, illetve 5,9%-kal nőtt. A feldolgozóipar teljesítményének emelkedésében a járműipari konjunktúra, és ennek kapcsán a járműgyártás, valamint a kapcsolódó szakágazatok termelésének jelentős bővülése tükröződik. Az építőipar teljesítménye az első félévben még negyedévenként 9,3%-kal, illetve 6,8%-kal nőtt, míg a harmadik negyedévben 0,5%-kal mérséklődött. A mezőgazdaság hozzáadott értéke – a magas bázishoz képest – 18,4%-kal visszaesett.

A szolgáltatások hozzáadott értéke a harmadik negyedévben – a korábbi időszakhoz képest növekvő dinamikával – 3,7%-kal emelkedett. A szektoron belül a legnagyobb, 7,4%-os

teljesítmény-bővülést a kereskedelem, szálláshely szolgáltatás és vendéglátás érte el; ezen belül a turizmus második éve jelentősen bővíti a tevékenységét, akárcsak a kereskedelem; igaz a kiskereskedelmi forgalomra vonatkozó adatok nagyfokú bizonytalansága miatt a jelentős dinamikát tükröző statisztikai adatokat indokolt némi fenntartással kezelni. A szakmai, tudományos, műszaki és adminisztratív tevékenység hozzáadott értéke kiemelkedő dinamikával, 6,2%-kal, a kisebb súlyú művészeti, szórakoztatási és szabadidős tevékenységeké szintén jelentősen, 8,9%-kal bővült. Az információs és kommunikációs tevékenységek teljesítménye a szektor átlagát meghaladóan, 4,5%-kal, a szállításé és raktározásé 2,9%-kal bővült. Az ingatlanügyletek hozzáadott értéke szerényebb mértékben, 1,5% nőtt, míg a pénzügyi és biztosítási tevékenységé – a rendkívül alacsony bázis ellenére is – 0,2%-kal csökkent. Nem tekinthető kedvezőnek, hogy a közszolgáltatások, azaz a közigazgatás, az oktatás, az egészségügyi és szociális ellátás teljesítménye – a korábbi évek csökkenő tendenciáját követően – viszonylag szerény mértékben, 0,9%-kal nőtt. A bruttó hazai termék bővüléséhez a harmadik negyedévben az ipar 1%-kal, a szolgáltatási szektor 1,9%-kal járult hozzá, míg az építőipar nem járult hozzá, a mezőgazdaság pedig 0,9%-kal mérsékelte azt.

A bruttó hazai termék felhasználási oldalán a háztartások tényleges fogyasztása 2,6%-kal, ezen belül a háztartások fogyasztási kiadása 2,7%-kal, a kormányzattól kapott természetbeni juttatások volumene – az alacsony bázishoz képest – 2,1%-kal nőtt. Megjegyzendő, hogy ennek az adatnak viszonylag nagy a bizonytalansága: a KSH a második negyedévi növekedést korábban 1,6%-os mértékűnek publikálta, míg a jelen közléssel ezt a mutatót 0,5%-ra módosította. Hasonló a helyzet a közösségi fogyasztással, amelynek második negyedévi adatát a statisztikai szolgálat 0,9%-os visszaesésként közölte, most pedig 0,7%-os növekedésre változtatta, a harmadik negyedévre ezt követően 4,4%-os emelkedést jelentett. A harmadik negyedévben a végső fogyasztás 2,8%-kal bővült az előző év azonos időszakához viszonyítva.

A bruttó állóeszköz-felhalmozás – a magas bázishoz képest – 0,5%-kal, míg az összes bruttó felhalmozás 2,9%-kal visszaesett. A bruttó hazai termék belföldi felhasználása összességében 1,3%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A nemzetgazdaság exportteljesítménye 7,6%-kal, míg importteljesítménye 6,8%-kal nőtt. A GDP harmadik negyedévi bővüléséhez a végső fogyasztás 1,9%-kal, a külkereskedelmi forgalom 1,3%-kal járult hozzá, míg a bruttó felhalmozás 0,7%-kal mérsékelte azt.

Az előző negyedévhez képest a bruttó hazai termék – szezonálisan és naptárhatással kiigazított adatok szerint – 0,6%-kal emelkedett. E negyedéves összehasonlításban az ipar teljesítménye 0,6%-kal, ezen belül a feldolgozóiparé 2,2%-kal, az építőiparé 3,7%-kal visszaesett, míg a mezőgazdaságé 0,8%-kal, a szolgáltatásoké 1,2%-kal emelkedett. A tercier szektoron belül a kereskedelem és a turizmus teljesítménye 4,7%-kal, az információs és kommunikációs tevékenységeké 2%-kal nőtt. A felhasználási oldalon a háztartások fogyasztási kiadása 0,5%-kal, a kormányzattól származó természetbeni juttatások értéke 0,4%-kal, a közösségi fogyasztás 1,8%-kal bővült. A bruttó állóeszköz-felhalmozás 0,8%-kal, az import 0,3%-kal elmaradt az előző negyedévétől, míg az export 0,6%-kal emelkedett.

Az Eurostat közzétette a tagországok egy főre eső bruttó hazai termékének és a háztartások egy főre eső fogyasztásának vásárlóerő paritás szerint számított 2014. évi adatait. A számítások

egységes módszertan alapján készülnek, és összehasonlíthatóvá teszik az egyes országok gazdasági teljesítményét és a háztartások fogyasztását a valuták árfolyamától függetlenül olyan módon, hogy figyelembe veszik az egyes országok eltérő árszínvonalát. Az eredményeket az Európai Unió átlagában mutatják ki. *Az Eurostat* évenként elvégzett *elemzése* sajnálatos módon **Magyarország lecsúszásának folyamatát tükrözi**. Még az utóbbi két évben elért viszonylag jelentős gazdasági növekedés sem hozott érdemi változást ebben. Az utóbbi két évben elért növekedési dinamika az egy főre jutó GDP volumenében némi közeledést jelentett ugyan az Európai Unió átlagához, de ez már nem kimutatható az egy főre eső fogyasztás volumenében. **A környező országokhoz képest pedig még ez a – láthatóan átmenetinek bizonyult – magasabb növekedési ütem sem szakította meg a leszakadásunk folyamatát.**

A magyar gazdaság teljesítménye 2010-ben az Európai Unió átlagának a 65%-a volt, és ezen nem sikerült változtatni a rákövetkező 2 évben sem. A 2013. évi magasabb növekedéssel érte el az egy főre jutó magyar GDP az uniós átlag 67, majd a 2014. évben a 68%-át. Ez alatt az idő alatt a kelet-közép-európai térség országai közül csak két ország felzárkózása volt a miénknél lassabb: Szlovéniáé, amely ugyanakkor a válságát követően 2014-ben már gyorsabb felzárkózást mutatott, mint Magyarország, és ahol a gazdaság teljesítménye meghaladta az Európai Unió átlagának négyötödét, valamint a hosszabb krízissel küzdő Horvátországé. Bulgária azonos felzárkózási pályát írt le a magyarral, míg a többi 7 országban még ebben az időszakban is eredményesebb volt a közeledés az európai centrumhoz, mint a magyar gazdaságban. Mára oda jutottunk, **hogy tartósan csupán a legutóbb csatlakozott három balkáni tagországot előzzük meg az Európai Unió fejlettségi rangsorában**. 2010-hez képest is romlott a pozíciónk: akkor a térség 11 államából a negyedik helyet foglaltuk el Szlovénia, Csehország és Szlovákia után. Azóta látványosan elhagyott bennünket Észtország és Litvánia, utolérte a magyar gazdaság teljesítményét Lengyelország, amely számítások szerint a múlt évben már megelőzte Magyarországot, és ez évben feltehetően Lettország is közelebb kerül az uniós átlaghoz nálunk az egy főre jutó GDP volumenében. Megjegyzendő, hogy 1995-ben, /abban az évben, amikor elkezdődtek azok a statisztikai vizsgálatok, amelyek megalapozzák a rangsorok felállítását/ Magyarország egy főre jutó bruttó hazai terméke az uniós átlag 51%-át, míg 2004-ben, a csatlakozás évében a 62%-át tette ki. Mindkét évben a 11 közép-kelet-európai ország rangsorában a harmadik helyet foglalta el Magyarország, míg ez évben nagy valószínűséggel a hetedik-nyolcadikat. **A kormány torz társadalompolitikáját jól mutatja, a háztartások egy főre eső fogyasztásának alakulása**. A magyar fogyasztási mutató az Európai Unió átlagának 63%-a volt 2014-ben, és már akkor is a 25. helyet foglaltuk el az Európai Unió rangsorában három balkáni ország, Horvátország, Románia és Bulgária előtt.

A 2014. évi adatok szerint az egy főre eső bruttó hazai termék volumenének rangsorában különleges helyzeténél fogva a hosszú idő óta e helyet elfoglaló Luxemburg volt az első: az egy főre eső GDP az uniós átlag 266%-a volt. Ezt követően az első csoportba tartozó három ország adatai: Írország 134%, Hollandia 131% és Ausztria 130%. A második csoportot képezte Dánia, ahol 125%, Németország, ahol 124%, Svédország, ahol 123% és Belgium, ahol 119% volt az egy főre jutó GDP értéke az uniós átlag arányában kifejezve. A harmadik csoport magába foglalta Finnországot, amelyben 110%, Nagy-Britanniát, amelyben 109%, valamint Franciaországot, amelyben 107% volt a mutató értéke. Az eurózóna átlaga egyébként szintén

az Európai Unió ezen átlagának 107%-a volt, és ez a 11 tagország érte el 2014-ben az uniós átlagos fejlettségét.

A negyedik csoportba tartozott e szempontból a két jelentős dél-európai gazdaság: Olaszország indexe 96%, míg Spanyolországé 91% volt. Az ötödik csoportba négy olyan tagország sorolható, amelyek 2004-ben lettek az Európai Unió tagjai: a két dél-európai szigetország, és a kelet-közép-európai térség két legfejlettebb állama. Csehország egy főre eső bruttó hazai terméke az uniós átlag 85%-a, Máltáé 84%-a, Szlovéniáé 83%-a, Ciprusé pedig 82%-a volt. A hatodik csoportot képezi két dél-európai ország, amelyben a válság idején megtorpant a felzárkózási folyamat, valamint a kelet-közép-európai térség három gyorsan fejlődő országa; a mutatók rendre: Portugália 78%, Szlovákia 77%, Észtország 76%, Litvánia 75%, Görögország 73%. A hetedik csoportba tartozó három ország egy főre jutó bruttó hazai terméke az uniós átlag kétharmada körül volt: Lengyelországé és Magyarországé 68%, míg Lettországé 64%. A nyolcadik csoportot a legutóbb csatlakozott három balkáni ország alkotta: Horvátország mutatója a 2014. évi adatok szerint 59%, Romániáé 55%, Bulgárié pedig nem érte el az uniós átlag felét, 47% volt.

Foglalkoztatottság, keresetek

Az utóbbi két évben látványos javulás jeleit mutatja a foglalkoztatási statisztika, ugyanakkor a valóságos munkaerőpiacon ennél sokkal szerényebb a változás. *A közfoglalkozás* – jelentős ingadozásokkal ugyan – dinamikusan bővül, sőt *a második félévre már szinte irreális méreteket öltött*; a közfoglalkoztatottak létszáma a legutóbbi felvétel adatai szerint már meghaladta az elsődleges munkaerőpiacon dolgozók 6%-át. Ezen túlmenően folyamatosan emelkedik a külföldön dolgozók száma, jelentős részüket hazai foglalkoztatottként számolja el a munkaügyi statisztika. A reálkeresetek a múlt évben is érzékelhetően emelkedtek, egyben nőttek a bérkülönbségek: az alacsony keresetűek bérhátránya tovább nőtt. A közszféra egyes csoportjai jelentős illetményemelésben részesültek, ennek ellenére *egyetlen közalkalmazotti csoport keresetének reálértéke sem érte el a 2010. évit*.

A KSH mintavételes lakossági adatfelvétele szerint a szeptember és november közötti három hónap átlagában a *foglalkoztatottak száma* 4 273 ezer fő volt, 118 ezer fővel, 2,8%-kal több, mint az előző év azonos időszakában. A közfoglalkoztatottak átlagos száma a trimeszterben 237 ezer fő volt, egyharmaddal, 34,8%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. A foglalkoztatási mutató emelkedésében szerepet játszott az is, hogy a munkaerő-felvétel módszertana szerint 113 ezer külföldön dolgozót is hazai foglalkoztatottnak mutatott ki a KSH, létszámuk 5,6%-kal nőtt egy év alatt.

A lakossági adatfelvétel szerint a *hazai elsődleges munkaerőpiacon* így 3 923 ezer főt foglalkoztattak, 1,3%-kal többet, mint az előző év azonos időszakában. A külföldön dolgozók hazai foglalkoztatottnak tekintett százezret meghaladó körét is beleszámítva a 15-64 éves népesség *foglalkoztatási rátája* 65% volt, 2,2 százalékponttal magasabb az egy évvel

korábbinál. Megjegyzendő, hogy a munkaképes korú lakosság létszáma az előző évihez képest jelentősen, 55 ezer fővel csökkent, ami önmagában emeli a foglalkoztatási arányt. A legjobb munkavállalási korúnak tekintett 25-54 évesek foglalkoztatási aránya 81,3% volt, 1,3 százalékponttal magasabb az egy évvel azelőttinél, míg az 55-64 éveseké 46,8% volt, 3,9 százalékponttal haladta meg az egy évvel korábbit.

Az **aktív munkanélküliek száma** a szeptember és november közötti trimeszterben 284 ezer fő volt, 37 ezer fővel, 11,5%-kal kevesebb, mint az előző év azonos időszakában. A harmadik negyedévben az előbbieken kívül még 287 ezren válaszolták a munkaerő-felvétel során azt, hogy szeretnének dolgozni, de nem kerestek aktívan munkát, mert esélytelennek látták a munkaerőpiacon a helyzetüket; közülük 66 ezer főt sorolt a KSH a **passzív munkanélküliek** csoportjába. A munkaerő-felvétel módszertana alapján számított **munkanélküliségi ráta** – amely csupán az aktív munkanélküliek figyelembevételével meghatározott mutató –, a megfigyelt trimeszterben 6,2% volt, 1 százalékponttal alacsonyabb az egy évvel korábbinál. A 25 éven aluliak között változatlanul rendkívül magas, 15,1% volt a munkanélküliek aránya, annak ellenére, hogy egy év alatt 4,3 százalékponttal csökkent a mutató értéke. Továbbra is **súlyos gond a tartós munkanélküliség**: az álláskeresők csaknem fele, 49,7%-a legalább egy éve keresett munkát; a munkanélküliség átlagos időtartama meghaladta a másfél évet: 18,8 hónap volt, szemben az egy évvel korábbi 18,2 hónappal.

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai szerint a **regisztrált álláskeresők száma** november végén 350 500 fő volt, 4,8%-kal több, mint egy hónappal, és 14,1%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Novemberben a foglalkoztatók 75 200 új álláshelyet jelentettek be, kétszer annyit, 112,6%-kal többet, mint egy hónappal, és egyharmadot is meghaladóan, 36,6%-kal többet, mint egy évvel korábban. Ezen belül a piaci munkaalkalmak száma az előző hónaphoz képest 14,6%-kal csökkent, míg az előző novemberihez viszonyítva 8,3%-kal emelkedett. A támogatott munkahelyek száma az előző hónaphoz képest több mint háromszorosára, 226,8%-kal, az egy évvel korábbihoz viszonyítva is csaknem másfélszeresére, 45,6%-kal nőtt. Mivel az álláshelyek négyötöde, 81%-a közfoglalkoztatásra irányult, **a munkaerőpiacot változatlanul a kormányzat kiszámíthatatlanul, folyamatosan változó közmunka programja alakítja.**

A múlt év novemberében a regisztrált munkanélküliek 15,6%-a 25 éven aluli fiatal volt, akiknek több mint háromnegyede, 76,9%-a első munkahelyét kereste. A munkanélküliek több mint felének, 53,3%-ának nem volt szakképzettsége. Az álláskeresők közel háromtizede, 29,2%-a 50 éven felüli volt. Ebben a korosztályban olyan jelentős a munkanélküliség, amelyet a közmunka program sem tud érdemben mérsékelni; az okok között kitüntetett helyen szerepel a korhatár alatti nyugdíjba vonulás lehetőségének megszűnése; ezt még súlyosbítja az a kormányzati cinizmus, mely abban is megnyilvánul, hogy az utóbbi két évben mintegy 30 ezer rokkantnyugdíjast zártak ki az ellátásból. Novemberben a munkát keresők alig egyhatoda, 16,7%-a volt jogosult álláskeresői támogatásra, míg a lényegesen kisebb összegű szociális segélyben egyharmaduk, 33,4%-uk részesült. A munkanélküliek csaknem fele, 49,8%-a – az Európai Unióban egyedülálló módon – **teljesen ellátatlanul maradt.** Ennek oka – többek között – az összesen 3 hónapig folyósított munkanélküli ellátás, amely minden más tagországban – reálisan figyelembe véve az újra-elhelyezkedésig szükséges átlagos időtartamot – legalább 9 hónapig jár az érintetteknek.

Továbbra is **súlyos területi problémák feszítik a munkaerőpiacot**. A múlt év novemberéhez képest minden megyében visszaesett a regisztrált munkanélküliek száma, ugyanakkor az előző hónaphoz viszonyítva a közép-magyarországit leszámítva minden régióban emelkedett; ezen belül számuk a két legnehezebb helyzetű régióban jelentősen nőtt: Észak-Magyarországon 8,2%-kal, Észak-Alföldön 8,1%-kal, és Dél-Dunántúlon is érzékelhető mértékű, 5,1%-os emelkedést mértek. A két leghátrányosabb helyzetű régióban a munkanélküliségi arány hosszú ideje meghaladja az országos átlag másfélszeresét: novemberben Észak-Magyarországon 14,5%, Észak-Alföldön 13,5% volt a mutató értéke, de Dél-Dunántúlon szintén kétszámjegyű, 11,1% volt a munkanélküliségi arány. Nyolc megyében is kétszámjegyű volt a munkanélküliség mérőszáma; ezen belül Nógrád megyében 16,1%, azaz meghaladta az országos átlag kétszeresét, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei 15,6%, valamint a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei 14,7% pedig alig maradt el attól. Két megyében a munkanélküliségi arány megközelítette az országos átlag másfélszeresét: Hajdú-Biharban 13,8%-ot, míg Somogyban 13,5%-ot regisztrált a statisztika.

A **közfoglalkoztatottak száma** októberben 209 800 fő volt, némileg, 1,2%-kal több, mint egy hónappal, és jelentősen, 17,5%-kal magasabb, mint egy évvel korábban. Az első tíz hónap átlagában 3,8%-kal több közmunkást foglalkoztattak, mint az előző év azonos időszakában. A teljes munkaidőben dolgozó közmunkások bruttó átlagkeresete az első tíz hónapban 79 800 forint volt, 2,2%-kal magasabb az évvel azelőttinél. A kifizetett bruttó közmunkás bér alig haladta meg a jogszabályban előírt minimálbér háromnegyedét, annak 76%-át tette ki.

Az intézményi munkaügyi statisztika adatai szerint az első tíz hónap átlagában a legalább ötfős vállalkozásoknál, a költségvetési szerveknél és a nonprofit szervezeteknél – a közfoglalkoztatottakat is beleszámítva – 2 891 ezer fő **állt alkalmazásban**, 2,5%-kal több, mint a megelőző év azonos időszakában. A közfoglalkoztatottakat figyelmen kívül hagyva az alkalmazottak létszáma 2,4%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A **költségvetési intézményeknél** – a közfoglalkoztatottak nélkül – 699 ezer főt alkalmaztak, 0,7%-kal többet, mint az előző év azonos időszakában.

A nemzetgazdaságban a teljes munkaidőben foglalkoztatottak **bruttó átlagkeresete** az első tíz hónap átlagában 243 600 forint volt, 4%-kal több az egy évvel korábbinál. A versenyszférában 258 200 forint volt az átlagos kereset, 3,8%-kal magasabb, mint az előző év azonos időszakában. A költségvetési intézményekben – a közfoglalkoztatottak bérét figyelmen kívül hagyva – 251 ezer forint volt a keresetek átlaga, 5,2%-kal több az egy évvel azelőttinél. A közszférában és a nonprofit szervezeteknél a teljes munkaidőben foglalkoztatottak közül 186 ezer fő a nettó keresetének csökkenése miatt átlagosan 9 600, illetve 9 300 forint – a keresetbe nem tartozó – kompenzációt kapott a kedvezőtlen adó- és járulékváltozások részbeni ellentételezésére.

Az alkalmazásban állók **nettó átlagkeresete** az első tíz hónap átlagában 159 500 forint volt, 4%-kal magasabb, mint egy évvel korábban. A fogyasztói árak ezen időszakban 0,2%-kal mérséklődtek, így a reálkereset érzékelhetően, 4,2%-kal emelkedett. A versenyszférában a fizikai dolgozók nettó átlagkeresete 117 100 forint volt, 4,1%-kal több, mint a megelőző év azonos időszakában; a szellemi dolgozók nettó 252 100 forintos keresete 3,3%-kal haladta meg

az egy évvel korábit. A költségvetési intézményekben – a közfoglalkoztatottak bérét figyelmen kívül hagyva – 164 400 forint volt az átlagkereset, 5,2%-kal több az egy évvel azelőttinél. Az első tíz hónapban a keresetek a közigazgatásban és a védelem ágazatban együttesen 6,3%-kal, az oktatásban 5,1%-kal, az egészségügyben 1,5%-kal, míg a szociális ellátásban 7,2%-kal emelkedtek.

Áralakulás

A magyar gazdaságban változatlanul a deflációs környezet dominál. Az ipari termelői árak tartósan alacsony szinten stagnálnak, illetve mérséklődnek, mivel a világpiaci nyersanyag árak hosszú ideje nem mozdulnak, az energiaárak pedig tovább esnek. Az élelmiszerárak változásának tendenciája megfordulhat, a mezőgazdasági termelői árak közül a gabonáé nőtt, míg a vágóállatoké tovább zuhan. A fogyasztói árak túljutottak a mélypontra, és a 2015 év átlagában várhatóan a stagnálás dominál.

Az ipari termelői árak októberben 0,8%-kal mérséklődtek az előző hónaphoz, és 1,3%-kal az előző év azonos időszakához képest; az első tíz hónapban 0,9%-kal maradtak el az egy évvel azelőttitől. Októberben az egyéb feldolgozóiparban és a javításban 5,5%-kal, a gépjárműgyártásban és a nyomdaiparban egyaránt 2,5%-kal, a gyógyszergyártásban 2,4%-kal emelkedtek, míg a kőolaj-feldolgozásban 23,2%-kal, a vegyiparban 4,4%-kal, a kohászatban 1,2%-kal csökkentek a termelői árak az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Összességében a feldolgozóiparban 1,1%-kal, az energetikában 3%-kal mérséklődtek egy év alatt a termelői árak.

Az ipar export értékesítési árai októberben 0,8%-kal csökkentek az előző hónaphoz, és stagnáltak az egy évvel korábbihoz képest, míg az első tíz hónapban összességében 0,3%-kal nőttek. Októberben a kiviteli árak az egyéb feldolgozóiparban és a javításban 3,1%-kal, a gépjárműgyártásban 2,7%-kal, a gyógyszeriparban 2,6%-kal, az élelmiszergyártásban 2,1%-kal emelkedtek, míg a kőolaj-feldolgozásban 26,9%-kal, a vegyiparban 2,6%-kal, a kohászatban 0,7%-kal mérséklődtek az előző év azonos időszakához viszonyítva. A feldolgozóipar értékesítési árai ebben a relációban alig változtak, 0,1%-kal nőttek, míg az energetikai ipariak 2,5%-kal visszaestek az egy évvel azelőttihez viszonyítva. ***Az ipar belföldi értékesítési árai*** októberben 0,7%-kal mérséklődtek az előző hónaphoz, és 3,8%-kal az egy évvel korábbihoz képest; az első tíz hónap átlagában pedig 3,1%-kal csökkentek. A múlt év tizedik hónapjában az egyéb feldolgozóiparban és a javításban 9,1%-kal, a nyomdaiparban 4%-kal, a textil- és bőriparban 3,4%-kal a gumi-, műanyag- és építőanyag-iparban 2,6%-kal emelkedtek, míg a kőolaj-feldolgozásban 21,4%-kal, a vegyiparban 6,8%-kal, a kohászatban 2,3%-kal csökkentek a belföldi értékesítési árak az előző év azonos időszakához viszonyítva. A feldolgozóiparban összességében 4,4%-kal, az energetikában 3,1%-kal mérséklődtek az árak ebben a relációban az egy évvel korábbihoz képest.

A mezőgazdasági termelői árak októberben 4,8%-kal nőttek, míg az első tíz hónap átlagában 2,3%-kal apadtak az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A növényi és kertészeti termékek ára

12,2%-kal emelkedett az előző októberihez képest. A gabonafélék termelői ára 11,8%-kal, ezen belül a kukoricáé 23%-kal, az ipari növényeké 14,4%-kal, ezen belül az olajos növényeké 16,8%-kal nőtt. A zöldségek felvásárlási ára 11,1%-kal, a gyümölcsöké igen jelentősen, 26%-kal, a burgonyáé 9%-kal emelkedett. Az élőállatok és állati termékek felvásárlási ára 5,9%-kal, ezen belül a vágóállatoké 1,1%-kal, míg az állati termékeké számottevően, 16,1%-kal visszaesett. A múlt év első tíz hónapjában a vágósertés felvásárlási ára 11%-kal, a tejé több mint egyötödével, 21%-kal csökkent.

A **fogyasztói árak** novemberben nem változtak az előző hónaphoz, és 0,5%-kal emelkedtek az egy évvel korábbihoz képest, míg a múlt év első tizenegy hónapjában összességében 0,1%-kal mérséklődtek. Az élelmiszerek ára októberhez viszonyítva 0,1%-kal nőtt; egy hónap alatt a cukoré 1,5%-kal, a baromfié 0,9%-kal, a tejé 0,7%-kal, a kenyéré 0,5%-kal emelkedett, míg a sajté 0,9%-kal, a sertéshúsé 0,4%-kal csökkent. A tartós fogyasztási cikkek ára 0,3%-kal, a háztartási energiáé valamint a szeszes italoké és a dohányáruké egyaránt 0,1%-kal nőtt.

Az élelmiszerek fogyasztói ára novemberben 2%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. Az idényáras élelmiszerek kitüntetett mértékben, 21,4%-kal drágultak; az étolaj ára számottevően, 12,9%-kal, a cukoré 4,3%-kal, a csokoládé, a kakaó ára 3,6%-kal, a zsiradékoké 3,4%-kal, az iskolai étkezésé 3,3%-kal, a munkahelyi étkezésé 2,7%-kal, a tojásé 2,6%-kal emelkedett, míg – a zsiradékok áremelkedésével ellentétben – a sertézsiradéké 11,1%-kal, a tejé 9,5%-kal, a sajté 7,5%-kal csökkent. A szeszes italok és a dohánytermékek ára 3,7%-kal nőtt: ezen belül a tömény italoké 9,6%-kal, a dohányáruké 4,5%-kal. Az újságok és folyóiratok ára 7%-kal, a gyógyszereké 2,4%-kal, a tartós fogyasztási cikkeké 2%-kal, a ruházati termékeké 0,4%-kal emelkedett, az üzemanyagoké jelentősen, 12,6%-kal csökkent. A háztartási energiacsoporthoz tartozó termékek ára 0,3%-kal mérséklődött; ezen belül a palackos gázé 12,8%-kal, a távfűtésé 0,6%-kal csökkent, a vezetékes gázé és az elektromos áramé változatlan maradt, míg a szénéé 1,1%-kal, a tűzifáé pedig 3,5%-kal nőtt. A szolgáltatások 1,4%-kal drágultak; az autópályadíj, a gépkocsikölcsönzés és a parkolás együttesen 6,6%-kal, a személyszállítás 5,9%-kal, az üdülés 5,8%-kal, a lakbér 4,8%-kal, a postai szolgáltatás 3,7%-kal került többre, mint az előző év novemberében.

A **nyugdíjas fogyasztói** kosárral számított **árindex** novemberben nem változott az előző hónaphoz, és 1%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. A múlt év tizenegyedik hónapjában a – hatósági árak, nyers élelmiszerek és üzemanyagok figyelmen kívül hagyásával számított – **maginfláció** 1,4% volt, amely a következő hónapokban a fogyasztói árindex kismértékű emelkedését vetíti előre.

Jövedelem és fogyasztás

A **kiskereskedelmi forgalom** a KSH adatközlése szerint a múlt év eddig megfigyelt időszakában az előző évit megközelítő dinamikával bővült. Az eladások volumene – szezonálisan és naptárhatástól megtisztított adatok szerint – 0,3%-kal nőtt az előző hónaphoz, és –

naptárhatástól megtisztított adatok szerint – 4,6%-kal az egy évvel korábbihoz képest, míg az első tíz hónapban 5,8%-kal emelkedett. Az élelmiszerforgalom az első tíz hónapban 3,5%-kal, míg októberben 2,1%-kal, ezen belül az eladások több mint háromnegyedét, 77%-át kitevő élelmiszerláncok értékesítési volumene mindössze 1,2%-kal, a dohányüzleteket is magukba foglaló szakboltoké jelentősen, 5,3%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A dohánykereskedelem forgalomnövekedése jelentős elővásárlást takar, amely összefüggött a vásárlók azon félelmével, hogy a dohány-nagykereskedelem önkényes kormányzati átalakítása átmenetileg áruhiányhoz vezet. Az élelmiszereken kívüli forgalom – a KSH jelentése szerint – az első tíz hónap átlagában 7,8%-kal nőtt; a ruházati termékek értékesítése 12,8%-kal, ezen belül októberben kiemelkedő mértékben, 23,4%-kal, az iparcikké 12%-kal, az illatszereké 11,3%-kal, a számítástechnikai és egyéb iparcikké 10,5%-kal, a gyógyszereké 2,2%-kal, a bútoroké és a műszaki cikkeké 1,2%-kal, míg a könyveké, az újságoké és a folyóiratoké 0,4%-kal bővült. A múlt év első tíz hónapjában kiemelkedő dinamikával, 27,1%-kal emelkedett az internetes és csomagküldő kereskedelem, valamint 12,6%-kal a hasznáلتickek forgalma.

A KSH közzétette a múlt év tavaszán végrehajtott jövedelmi felvétel adatait, amely a háztartások 2014. évi anyagi helyzetét mutatja be. A vizsgálati eredmények azt a sok ellentmondást tükrözik, amelyek az utóbbi öt évben az életszínvonal alakulását befolyásolták. Csak részben pozitív fejlemény, hogy több éves zuhanás után **2014-ben érzékelhetően nőttek a reáljövedelmek, azok ugyanis még így sem érték el a 2008. évi válság előtti szintet.** Emellett **az emelkedés főként a magasabb jövedelemmel rendelkező rétegeket érintette, és szinte teljesen kimaradtak belőle az egyébként is nehéz körülmények között élő családok.** Azaz a társadalmi különbségek nem csökkentek, hanem tovább nőttek. Az adatok szerint a magasabb jövedelmű rétegek életkörülményei jelentősen javultak, az alacsonyabb keresettel rendelkezőké 2014-ben nem romlottak tovább. Különösen szomorú, hogy a legveszélyeztetettebbek változatlanul a gyermekek és a fiatalok. Emellett tovább nőttek a területi egyenlőtlenségek is: az észak-alföldi régióban az átlagjövedelem alig magasabb a relatív jövedelmi szegénységi küszöbnél.

A múlt évben végzett lakossági felvétel szerint 2014-ben az egy főre jutó bruttó jövedelem 1 373 ezer forintot, a nettó jövedelem átlagosan 1 100 ezer forintot tett ki; az előbbi 3,8%-kal, az utóbbi 4,8%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. 2014-ben a fogyasztói árak 0,2%-kal mérséklődtek, így a reáljövedelmek jelentősen, 5%-kal emelkedtek. Ez az érzékelhető jövedelememelkedés egyben kompenzálta az előző évek komoly életszínvonal zuhanását, így a 2014. évi átlagos nettó jövedelem reálértékben 4%-kal, tehát szerény mértékben meghaladta a 2010. évi jövedelmet. Ugyanakkor a jövedelmek az egyes társadalmi csoportokban eltérő módon változtak, amelynek eredményeként – a kormány következetesen folytatott jövedelempolitikájával összhangban – **az alacsony keresetű családokban a jövedelmek csökkentek, a magas keresetűekben jelentősen, a legmagasabb jövedelemmel rendelkező háztartásokban egyenesen az átlagos mérték több mint kétszeresével nőttek.**

A KSH a társadalomstatisztikai felvételeknél szokásos módon a jövedelmi különbségeket olyan módon is bemutatta, hogy 10 egyenlő részre, decilisekre osztva a népességet, ismertette az így képzett csoportok átlagos jövedelmét. E módszerrel meghatározható az évenkénti reprezentatív felvételek adatai alapján a jövedelmi egyenlőtlenségek alakulása. A legalacsonyabb egy főre

első jövedelemmel rendelkező egymilliós csoportnak, azaz az első decilisbe tartozóknak az átlagos jövedelme nem sokkal több mint egynegyede, 28,8%-a volt az országos átlagnak, és ebben a csoportban a négy évvel korábbihoz képest jelentősen, 5,7%-kal csökkent a reáljövedelem szintje. A második egymilliós csoportba tartozók átlagos jövedelmének vásárlóértéke 0,9%-kal elmaradt a 2010. évitől. A hat középső, egyenként egymilliós csoportba tartozó személynek, tehát a lakosság több mint a felének a jövedelme reálértékben 1,5% és 3,9% közötti mértékben nőtt, de a jövedelemnövekedés nem érte el az országos átlagot; ezen belül a harmadik decilisbe tartozók jövedelme 1,5%-kal, míg a nyolcadik decilisbe tartozóké 3,9%-kal emelkedett. A középrétegeknek tekinthető csoportokban – negyedik-hetedik decilisek – a növekedés 2,7% és 3,6% között változott. A kilencedik decilisbe tartozók jövedelmének reálértéke négy év alatt összesen 4,4%-kal, míg a legmagasabb jövedelmű egymillió fő átlagosan 8,3%-kal emelkedett. ***A társadalom jövedelemszerkezetében drasztikus változások mentek végbe 2010 óta a magas jövedelműek javára:*** jól jellemzi ezt a legmagasabb és legalacsonyabb jövedelmű egymillió fő átlagos jövedelmének az aránya, illetve e mutató változása: 2010-ben a felső decilisbe tartozók átlagos nettó jövedelme az alsó decilisbe tartozókénak 7,3-szerese, 2014-ben pedig 8,3-szerese volt, azaz egy teljes ponttal emelkedett, ami igen jelentős elmozdulásnak tekinthető.

A felvétel adatai azt mutatják, hogy ***a gyermekes családok helyzete a kormány deklarált céljaival ellentétesen alakult. A gyermekes családok jövedelmi pozíciója*** a hivatalos kommunikációban hangoztatottakkal szemben ***romlott a gyermek nélküli családokéhoz képest.*** A gyermekes családok egy főre jutó átlagos jövedelme 2014-ben 844 ezer forintot tett ki, amely valamivel több mint háromnegyede, 76,7%-a volt az országos átlagnak. A gyermek nélküli családok egy főre eső jövedelme 1 352 ezer forint volt, az országos átlag csaknem ötnegyede, azt 22,9%-kal haladta meg. A különbség tényén túlmenően a tendencia is kedvezőtlen a gyermekes családok számára: 2010-ben a gyermek nélküli családok egy főre eső nettó jövedelme 1,5-szerese, míg 2014-ben 1,6-szerese volt a gyermeket nem nevelő háztartásokénak. Az eltérés ugyan nem jelentős, de a tendencia arra utal, hogy ***a családtámogatások a kommunikációban erőteljesebbek, mint a költségvetési gyakorlatban.*** Az elemzett négy évben a gyermekes családok egy főre jutó reáljövedelme stagnált, 0,1%-kal csökkent, a gyermek nélküli családoké pedig 4,8%-kal emelkedett. Azaz a családi adókedvezmény nem képes kompenzálni azt a veszteséget, amelyet az egyéb családtámogatások, így a családi pótlék tudatos elértéktelenítése okoz. Különösen kedvezőtlenül érinti ez a családpolitika az egyszülős családokat, amelyekben a vizsgált négy évben az egy főre jutó jövedelem vásárlóértéke számottevően, 9,5%-kal zuhant. Megjegyzendő, hogy jelentős társadalmi problémáról van szó: e családok száma 2014-ben 175 ezer volt, míg az érintett gyermekek száma 258 ezer. E családokban még 2014-ben is 4%-kal csökkent az egy főre jutó nettó jövedelem, és mindössze 757 ezer forintot tett ki. Az adatok szerint a háromgyermekes családoknak is csak részben segített a jelentős családi adókedvezmény, többségük legfeljebb részlegesen tudta igénybe venni: 2014-ben e családokban az egy főre jutó átlagos jövedelem mindössze 658 ezer forint volt, az országos átlag 59,9%-a.

A 2014 tavaszán végrehajtott adatfelvétel a szokásos hazai jövedelemvizsgálat mellett az Európai Unió éves társadalomstatisztikai felmérésének is része, amely a jövedelmi

szegénységet és a társadalmi kirekesztettséget vizsgálja minden tagországban a nemzeti statisztikai hivatalok által egyidejűleg, egységes módszertan alapján. Ezeknek a vizsgálatoknak fontos feladata, hogy mérje a szegénység és a társadalmi kirekesztettség kockázatának kitettek arányát, valamint a helyzetük változását, segítve a nemzeti kormányok gazdaság- és szociálpolitikai döntéseinek előkészítését. Emellett a nemzetközi összehasonlítás is fontos célja a kutatásnak. Ez utóbbit a KSH újabban követett gyakorlata komolyan megnehezíti, a közvélemény számára gyakorlatilag ellehetetleníti. A magyar statisztikai szolgálat az utóbbi években nem közölte összehasonlítható módon a nemzetközi eredményeket. Az Európai Unió statisztikai szolgálata, az Eurostat az egységesen feldolgozott adatokat az adatfelvételt követő év őszi közli, és így tesznek a nemzeti statisztikai hivatalok is. A KSH második éve ettől eltérő gyakorlatot folytat: az adott évben végzett vizsgálat bizonyos adatait még az adatfelvétel évében közli, így a tavalyi év végén közölt adatok a múlt év tavaszán végrehajtott összeírásból származnak, azonban tartalmilag valamelyest eltérnek az uniós adatoktól. Ugyanakkor nem teszi közzé az Eurostat módszertana által összehasonlíthatóvá tett magyar adatokat a többi tagországaival együtt. Emiatt az Eurostat által közölt adatok sajnálatos módon nem feleltethetők meg teljes egészében a KSH kiadványában szereplőkkel. Erre a gyakorlatra – úgy tűnik – akkor tért át a KSH, amikor a 2011-12-ben végbement jelentős életszínvonal romlást követően a reáljövedelmek csökkenése megállt, így a belföldi kommunikációban kedvezőbb volt a magyar adatokat az Európai Unió többi országának egy évvel korábbi adataival összehasonlítani. Ugyanakkor a kiadvány szerkezete sem egyezik az Eurostat adatközlésével, amely számos etikai problémát vet fel.

E megjegyzések mellett a múlt évi adatfelvétel szerint ***a jövedelmi szegénységgel vagy társadalmi kirekesztettséggel érintett népesség*** a KSH legutóbbi kiadványa szerint ***2 738 ezer főt tett ki, az összlakosság több mint egynegyedét, 28,2%-át***; ez 3,6 százalékpontos csökkenés az előző vizsgálathoz képest. A KSH azt is közli ezúttal, hogy a szegénységben élők vagy a társadalmi kirekesztődéssel sújtott népesség aránya az utóbbi 2 évben jelentősen csökkent, ugyanakkor a módszertani változások következtében a közölt mértékek nehezen elemezhetők. Arra is hivatkozik a jelentés, hogy az utóbbi két évben a magyar mutatók elmozdultak a fejlettebb európai országok mutatóinak irányába, de az adott évre vonatkozó adatokat az érintett országok még nem publikálták. A szegénységgel és társadalmi kirekesztettséggel sújtott népességben belül a relatív jövedelmi szegénységben élők száma 1 454 ezer fő volt, számuk a múlt évben megfigyelt általános életszínvonal javulás ellenére gyakorlatilag változatlan maradt, mindössze 0,1 százalékponttal, kevesebb mint 10 ezer fővel csökkent. Ugyanakkor a relatív jövedelmi szegénységben élők száma és aránya 2010-hez képest 80 ezer fővel, 0,8 százalékponttal emelkedett. A súlyos anyagi deprivációban élők száma 1 877 ezer fő volt, azaz a népesség közel egyötöde, 19,4%-a; arányuk a múlt évben jelentősen, 2,6 százalékponttal csökkent az egy évvel korábbihoz képest.

A jövedelmi egyenlőtlenségek folyamatos növekedése egész rétegeket hozott kritikus helyzetbe. A legproblematisabb a gyermekek helyzete: a 18 éven aluliak több mint egyharmada, 36,1%-a élt szegénységgel vagy társadalmi kirekesztődéssel sújtott családban. Összehasonlításra alkalmas adatok szerint ***a gyermekszegénységben az elmúlt három évben nem következett be érdemi javulás, a gyermekek relatív jövedelmi pozíciója folyamatosan***

romlik. A gyermekekénél csak alig kedvezőbb a fiatalok helyzete: a 18-24 éves korosztály egyharmada, 33,5%-a a szegénységgel vagy társadalmi kirekesztettséggel küzdők csoportjába tartozott. Összességében a gyermeket nevelő háztartások jövedelmi pozíciója lényegesen kedvezőtlenebb az átlagosnál. Különösen rossz helyzetben vannak az egyszülős családok, 56%-uk él szegénységben vagy társadalmi kirekesztődésben; ez a rendkívül magas arány látszólag kedvezőbb, 7,2 százalékponttal alacsonyabb az előző évinél, de ez csupán azt jelenti, hogy kompenzálta az előző két évben bekövetkezett 5,5 százalékpontos romlást. Alig volt kedvezőbb 2014-ben a háromgyermekes családok anyagi helyzete: a szegénység vagy társadalmi kirekesztettség körülményei között élők aránya körükben 42,1% volt, jelentősen, 7 százalékponttal csökkent ugyan az előző évihez viszonyítva, de így is rendkívül magas. Az aránycsökkenésben feltehetően szerepet játszott a háromgyermekesek számára nyújtott adókedvezmény érvényesítési lehetőségének kiterjesztése a járulékokra is. Ugyanakkor a változatlanul magas szegénységi arány azt tükrözi, hogy az érintett családok többsége még így is legfeljebb részlegesen tudta igénybe venni a kedvezményt, azaz a kormány kizárólag a középosztályra megalkotott jelentős, 100 ezer forintos adókedvezménye elérte a kitűzött célt, ennek ára pedig a **többszázezer nélkülöző, ezen belül is több tízezer alultáplált, éhező gyermek a nagycsaládosok, az egyszülős háztartások körében. A kormány szociálpolitikája gyakorlatilag azokat segíti, akik arra nem szorulnak rá; ez a felfogás egyedülálló az Európai Unióban.**

Jelentős jövedelmi különbséget mutatott ki a lakossági adatfelvétel az iskolai végzettség szerint vizsgált csoportok között. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők csaknem fele szegénységgel és társadalmi kirekesztettséggel volt kénytelen szembenézni, az azonos végzettséggel rendelkezők között arányuk 46,9% volt. A középfokú végzettségűek egynegyede, 25,1%-a tartozott e körbe, míg a diplomásoknak egytizede, 10,5%-a küzdött a szegénység és társadalmi kirekesztettség problémájával. A felsőfokú végzettségűek magas aránya arra utal, hogy **a közszférában bizonyos munkakörökben rendkívül alacsony a diplomások fizetése.** A munkanélküliek több mint háromnegyedét, 77,6%-át sújtotta a szegénység vagy a társadalmi kirekesztettség, arányuk – a munkanélküli segélyek drasztikus csökkentése és a jogosultság érdemi szűkítése következtében – 2010 óta jelentősen, 6,2 százalékponttal emelkedett. **A dolgozói szegénység széles kört érintett:** minden ötödik foglalkoztatott, a munkával rendelkezők 19,5%-a a jövedelmi szegénység vagy társadalmi kirekesztettség körülményei között élt. A nyugdíjasoknak is egyötöde, 20,3%-a tartozott e kedvezőtlen helyzetű társadalmi csoportba. Az adatfelvétel kitért a roma népesség életkörülményeire is. Az adatok szerint 2014-ben a roma népesség több mint négyötöde, 83,8%-a élt a jövedelmi szegénység vagy társadalmi kirekesztettség körülményei között.

A vizsgálat kitért az anyagi depriváció egyes elemeire. A 2015 tavaszán végrehajtott felvétel szerint a családok több mint kétharmada, 70,7%-a nem volt képes váratlanul felmerülő, 70 ezer forintot elérő kiadást fedezni. A családok több mint fele, 55,1%-a anyagi okokból nem engedhetett meg magának még egyhetes üdülést sem. A háztartások csaknem egynegyede, 23,7%-a anyagi okból nem tudott legalább kétnaponta húsételt fogyasztani. A családok több egyötöde, 21,6%-a hátralékban volt a hiteltörlesztéssel vagy a lakással kapcsolatos egyéb kiadásokkal. A családok egytizedének, 9,6%-ának gondot okozott a lakás megfelelő fűtése. A

háztartások ugyancsak egyötödének, 19,8%-ának anyagi okból nem volt személygépkocsija. Ezek az arányok 2014-ben 3-4 százalékponttal csökkentek az előző évhez képest, míg a 2013. előtti években hasonló mértékben emelkedtek.

A **lakosság betétállománya** novemberben 52 milliárd forinttal nőtt, és a hónap végén 6 874 milliárd forintot tett ki. A forintbetétek volumene 39 milliárd forinttal emelkedett, a devizabetéteké nem változott. Az Államadósság Kezelő Központ adatai szerint november végén a lakosság birtokában 3 336 milliárd forint értékű állampapír volt, számottevően, 38,4%-kal több, mint a múlt év elején.

A **lakosság hitelállománya** novemberben 50 milliárd forinttal mérséklődött, és a hónap végén 5 952 milliárd forintot tett ki. A forinthitelek volumene 73 milliárd forinttal emelkedett, a devizahiteleké tranzakciók eredményeként 124 milliárd forinttal csökkent, árfolyamváltozás következtében 1 milliárd forinttal nőtt. A lakossági devizahitelek állománya 58 milliárd forintra zsugorodott, mivel a pénzüintézetek a devizahiteleket törvény által előírt kötelezettségüknek megfelelően forintra váltották.

Államháztartás, külgazdasági egyensúly

A **külkereskedelmi forgalom** két éve jelentős dinamikával bővül. Az export volumene októberben 9,5%-kal, míg az importé 6,3%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A múlt év első tíz hónapjában a kivitel volumene 8,1%-kal, a behozatalé pedig 7,2%-kal emelkedett. A **külkereskedelmi mérleg** aktívuma október végéig 2 095 milliárd forintot, illetve 6 767 millió eurót tett ki, 451 milliárd forinttal, illetve 1 448 millió euróval többet, mint az előző év azonos időszakában. A múlt év első tíz hónapjában a külkereskedelmi forgalom forintban mért árszínvonala a kivitelben 0,5%-kal, a behozatalban 1,1%-kal csökkent, a cserearány 0,6%-kal javult. A forint árfolyama az euróhoz képest alig változott, mindössze 0,2%-kal, míg az amerikai dollárhoz viszonyítva jelentősen, 21%-kal gyengült.

A múlt év első tíz hónapjában a gépek és szállítóeszközök forgalma emelkedett a legnagyobb ütemben, a kivitel volumene 11,4%-kal, a behozatalé 10,5%-kal. Az árufőcsoporton belül hosszú ideje a közúti járművek kivitele, valamint a járműiparhoz kötődő termékek kivitele és behozatala a meghatározó; a közúti járművek euróban számított exportja 22%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A villamos gépek, készülékek és műszerek kivitele euróban 15,5%-kal, importja 11,2%-kal, az energiafejlesztő gépek és berendezések kivitele 11,4%-kal, behozatala – főként a járműmotoroknak köszönhetően – 18%-kal emelkedett. A feldolgozott termékek kivitelének volumene 6,2%-kal, behozatalának volumene 7,8%-kal nőtt. Az árufőcsoporton belül – az autóiparhoz kötődő – készbőr és bőrgyártmány export euróban 23,7%-kal, a műanyag termékeké 16,9%-kal, a gumigyártmányoké 10,6%-kal, a gyógyszereké 14%-kal bővült; a gyógyszerek importja euróban 23,1%-kal emelkedett.

A múlt év elejétől október végéig az élelmiszerek, italok, dohánytermékek exportvolumene 4,8%-kal, az importvolumene 6,9%-kal nőtt. A gabona és gabonakészítmény export euróban 12,5%-kal, az import 13,8%-kal emelkedett; a zöldségféle és gyümölcs export 2,9%-kal csökkent, míg az árucsoport importja 21,5%-kal emelkedett. Az állati takarmány kivitel euróban 7,2%-kal, a behozatal 13,4%-kal bővült. Az energiahordozók importvolumene jelentősen, 10,1%-kal visszaesett. A kőolaj behozatala euróban 35,2%-kal, a földgázé 31,2%-kal mérséklődött, ellenben a széné 6,5%-kal, a villamos energiáé 8,8%-kal emelkedett, miközben ez utóbbi kivitele is 20%-kal meghaladta az egy évvel korábbit.

A múlt év első tíz hónapjában az Európai Unió tagállamaiba irányuló kivitel volumene 10%-kal, ezen belül a 15 tradicionális tagállam felé 9,6%-kal, az új tagállamokba kerülő 10,6%-kal emelkedett. Az Európai Unió országaiból érkező import 8,9%-kal, ezen belül a régi tagállamokból származó 7,9%-kal, a 13 új tagállamból induló 11,4%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. Az Európai Unióval folytatott kereskedelem mérlege 2 241 milliárd forint, illetve 7 242 millió euró többletet mutatott, 292 milliárd forinttal, illetve 924 millió euróval többet, mint az előző év azonos időszakában. Október végéig az Európai Unió tagállamaiba irányult a kivitel 79,3%-a, és a behozatal 76,6%-a is onnan származott. Az egyéb országokba irányuló kivitel és behozatal volumene egyaránt 1,8%-kal emelkedett. A külkereskedelmi mérleg ebben a relációban csaknem egyensúlyba került: 146 milliárd forint, illetve 475 millió euró deficitet mutatott, amely 160 milliárd forinttal, illetve 524 millió euróval kedvezőbb az egy évvel korabbinál.

A nemzeti számlák előzetes adatai szerint a **kormányzat eredményszemléletű bevétele** az első háromnegyed évben 11 700 milliárd forint, míg kiadása 11 809 milliárd forint, a kormányzati szektor hiánya 110 milliárd forint, a bruttó hazai termék 0,4%-a volt. A deficit 548 milliárd forinttal, a GDP 2,3%-ával kisebb volt, mint az előző év azonos időszakában. Az első három negyedévben a bevételek 7,2%-kal emelkedtek. A társadalombiztosítási hozzájárulások 6,1%-kal, a jövedelemadó bevételek 3,3%-kal, a termelési és importadók 4,8%-kal, ezen belül az áfa-befizetések 7,8%-kal haladták meg az egy évvel korábbit.

A **kormányzati szektor kiadásai** 2,1%-kal nőttek az első háromnegyed évben. A felhalmozási kiadások jelentősen, 15,7%-kal emelkedtek, döntő részben az uniós finanszírozású projektek, valamint néhány kormányzati presztízsbetűzés következtében. A munkavállalói jövedelmek 7,2%-kal nőttek, a pénzbeni társadalmi juttatások – a kormányzati szándéknak megfelelően – stagnáltak, míg a kamatfizetési kötelezettség 7,2%-kal, a folyó termelő-felhasználás 6,5%-kal csökkent.

Az **államháztartás** – önkormányzatok nélküli – **pénzforgalmi szemléletű konszolidált hiánya** november végén 971 milliárd forintot tett ki, amely az éves előirányzat 108,8%-a. Az első tizenegy hónapban a központi alrendszernek 15 258 milliárd forint bevétele keletkezett, ami a törvényi előirányzat 92,8%-a, és 16 229 milliárd forint kiadása, amely az éves előirányzat 94,4%-a. A központi alrendszer részét képező központi költségvetés deficitje november végén 1 039 milliárd forint volt, a törvényi előirányzat 123,4%-a. A központi költségvetés hiánya a kormányzat kiadásokat növelő rendkívüli intézkedései következtében már a második félév elején túllépte az éves hiánykorlátot.

A **gazdálkodó szervezetek** az első tizenegy hónapban 1 131 milliárd forint **adót fizettek**, számottevően, 13,4%-kal többet, mint az előző év azonos időszakában. Társasági adóból 317 milliárd forint bevétel érkezett a kincstárba, nagyon jelentősen, 38,8%-kal több az egy évvel korábbinál. A pénzügyi szervezetek különadójából 112 milliárd forinttal gyarapodott a költségvetés, ez mindössze 0,6%-kal haladta meg az előző évit. Egyszerűsített vállalkozói adóból 9,1%-kal kevesebb, a kisadózók tételes adójából 28,3%-kal több bevétel származott az érintett kör átrendeződése következtében. Az útdíjakat, környezetvédelmi termékdíjakat és a különböző bírságokat tartalmazó egyéb központosított bevételek 357 milliárd forintban teljesültek, amely egyötöddel, 19,5%-kal több az egy évvel korábbinál, főképp az elektronikus, valamint a múlt év elejétől fizetendő időalapú útdíjak következtében.

Fogyasztási adókból a múlt év első tizenegy hónapjában 4 127 milliárd forintot fizettek a kötelezettek, 4%-kal többet az egy évvel azelőttinél. Általános forgalmi adóból 2 931 milliárd forint, 5,4%-kal, míg jövedéki adóból 907 milliárd forint, 8,4%-kal nagyobb bevétel érkezett az előző év azonos időszakához viszonyítva. A pénzügyi tranzakciós illetékből származó 191 milliárd forintos befizetés egynegyedével, 24,8%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól, miután az állami pénzügyi intézmények fizetési kötelezettségét a kormány mérsékelte, illetve eltörölte.

A **lakosság** november végéig 1 707 milliárd forint **adót fizetett**, 6,7%-kal többet, mint egy évvel korábban. Személyi jövedelemadóból 1 535 milliárd forint, 5,9%-kal, illetékekből 124 milliárd forint, 13,7%-kal, míg gépjárműadóból 42 milliárd forint, 4%-kal nagyobb bevétel keletkezett, mint a megelőző év azonos időszakában. A társadalombiztosítási alapok bevétele a múlt év első tizenegy hónapjában 4 561 milliárd forint volt, 1%-kal kevesebb az egy évvel korábbinál. A nyugdíjbiztosítási alap bevétele 2 804 milliárd forint volt, 1,6%-kal alacsonyabb, az egészségbiztosítási alapé 1 757 milliárd forint volt, amely gyakorlatilag ugyanannyi, 0,2%-kal kisebb, mint az előző év azonos időszakában.

Az állami vagyon értékesítéséből és hasznosításából november végéig 147 milliárd forint folyt be a kincstárba, 30,6%-kal kevesebb az egy évvel azelőttinél, és ez a költségvetési előirányzatnak csupán a 60%-a. Az időarányostól lényegesen elmaradó bevételnek is több mint fele, 79 milliárd forint novemberi befizetésű, amely az OTP részvények értékesítéséből adódott. A múlt évi költségvetés készítésekor az állami földek döntő hányadának értékesítéséből remélte a kormány az e jogcímen tervezett 246 milliárd forint jelentős részének realizálását. A decemberben lefolytatott földárverések alapján erre nem sok esély van, feltehetően ezért értékesített a kormány október végén OTP részvényeket, amelyből novemberben 75 milliárd forint folyt be a költségvetésbe. Így pénzforgalmi szemléletben teljesülhet a vagyonértékesítési előírás jelentős hányada, ugyanakkor ezen értékpapírokból származó bevétel az Eurostat módszertana szerint nem javítja az államháztartás eredményszemléletű egyenlegét.

A **költségvetési szervek** és fejezeti kezelésű előirányzatok **kiadásai** a múlt év első tizenegy hónapjában 7 211 milliárd forintot tettek ki, 13,7%-kal többet, mint egy évvel korábban. Ezen belül a költségvetési szervek kiadásaira 3 773 milliárd forintot használtak fel, 5,6%-kal többet, a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásaira 1 034 milliárd forintot fordítottak, 12,2%-kal többet a megelőző évinél. A szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok uniós kiadásai 2 403 milliárd forintot tettek ki, a 2013-ban befejeződött hétéves támogatási ciklus projektjeinek múlt

év végi zárásához igazodva jelentősen, 30,1%-kal meghaladva az előző évit. Az erőltetett ütemű kifizetések eredményeként a kormányzat mennyiségileg behozta az uniós források felhasználásánál az előző években felhalmozott elmaradást, de a teljes támogatási keret lehívása még így is kritikusként tűnik a későbbi ellenőrzések esetleges elmarasztaló megállapításainak lehetséges következményeként.

Szociális és családtámogatásokra a múlt év első tizenegy hónapjában 653 milliárd forintot fordított a kormány, 3,6%-kal többet az egy évvel azelőttinél. A növekmény azért keletkezett, mert a múlt év elejétől a központi költségvetésben jelennek meg a korábban önkormányzatok által finanszírozott jövedelempótló ellátások. A családtámogatások kiadásai 385 milliárd forintot tettek ki, 0,9%-kal kevesebbet, mint az előző év azonos időszakában. A foglalkoztatási alap kiadásaira 327 milliárd forintot fordítottak, 4,2%-kal többet az egy évvel korábbinál; az alap kiadásainak több mint kétharmada, 70%-a a közmunka program finanszírozását szolgálta. Az egészségbiztosítási alap tizenegy havi kiadása 1 761 milliárd forint, a nyugdíjalapé 2 754 milliárd forint volt, 2,3%-kal, illetve 2,4%-kal több, mint az előző év azonos időszakában. A gyógyító megelőző ellátásokra 857 milliárd forintot fordítottak, 1,4%-kal többet, mint egy évvel korábban. Ez egyben azt jelenti, hogy az egészségügyi ellátórendszerre – a súlyos problémák ellenére – reálértékben kevesebb forrás jutott, mint a megelőző évben, mivel az egészségügyi szolgáltatás árindexe a növekményt meghaladja.

A **költségvetési szervek** lejárt határidejű **tartozásállománya** november végén 80,8 milliárd forint volt, 2,3%-kal kevesebb, mint egy hónappal, és 17,8%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Megjegyzendő, hogy a 80 milliárd forintot meghaladó tartozásállomány önmagában is az intézmények működését veszélyezteti; egyébként 2014. év negyedik negyedévében kiemelkedően magas tartozása volt a költségvetési intézményeknek. **Különösen kritikus a helyzet az egészségügyben.** Annak ellenére, hogy a kormány az összeomlás elkerülése, illetve utólag megállapíthatóan csupán elodázása érdekében a múlt év közepén 60 milliárd forinttal konszolidálta az egészségügyi szolgáltatókat, azok november végére 46,9 milliárd forintos adósságot halmoztak fel. Miként az várható volt az egyszeri támogatás csak pillanatnyi segítséget jelentett, azaz a súlyos alulfinanszírozottság következtében a helyzet ismét gyorsan közeledik a kezelhetetlen állapothoz. Ugyanakkor e tartozások döntő része kifizetetlen szállítói számlákat fed, miközben gyakorlatilag ugyanennyivel adósak a kórházak a saját dolgozóiknak, akik több hónapja nem kapják meg járandóságuk egy részét, többnyire a műszakpótlékokat, és problémás a táppénz kifizetés is. Ezt a tartozást azonban az intézmények nem mutatják ki, ilyen tartalmú jelentést a minisztérium nem kér az intézményektől, pedig a szállítói tartozásokkal azonos súlyú probléma, hogy **a közalkalmazottak kényszerhitelezői a munkáltatójuknak, azaz az államnak.**

A kormány nem csupán az egészségügyet tekinti harmadlagosnak, hanem a többi közszolgáltatást, a közoktatást, a felsőoktatást, a szociális ellátást is, így törvényszerű, hogy az Emberi Erőforrások Minisztériumának felügyelete alá tartozó költségvetési szervek összesen 60,6 milliárd forint adósságot görgettek maguk előtt, amely a költségvetési szervek tartozásállományának éppen háromnegyede, 75%-a. A közoktatási intézmények döntő többségét irányító Klebelsberg Intézményfenntartó Központ tartozásállománya november végére elérte a 11 milliárd forintot, két hónap alatt 1,7-szeresére nőtt. Ebben szintén nem

szerepel a pedagógusok egy részének, az óraadóknak elmaradt bére, valamint nagyon sok tanár kifizetetlen pótléka vagy költségtérítése. ***A pedagógusok becslések szerint 15 milliárd forintot hiteleznek kényszerűen a munkáltatójuknak.*** A felsőoktatási intézmények tartozásállománya november végén meghaladta a 8 milliárd forintot, ezen belül a klinikai szintű egészségügyi ellátást nyújtóké 4,9 milliárd forint volt. A központi költségvetés intézményi szereplőinek tartozásából november végén 6,6 milliárd forint az állam, azaz a fenntartó felé állt fenn. Ennek csaknem egyötöde adótartozás, 60%-a pedig át nem adott központosított bevétel volt. A fenntartót megillető összegek továbbításának elmaradása ugyancsak az állami fenntartású intézmények pénzellátási zavaraira utal, és ezt erősíti az állami intézmények egymás közötti, illetve az önkormányzati intézményekkel szemben rendszeresen fennálló – november végén 3,6 milliárd forintos – tartozás ténye, továbbá, hogy az államháztartáson kívüli szállítók felé fennálló tartozásnak csupán alig egytizede a szállítói finanszírozás, vagyis intézményen kívüli okok miatt késik a fizetés. A költségvetési intézmények, főként az iskolák és kórházak november utolsó napján összesen 5,4 milliárd forinttal tartoztak a közműszolgáltatóknak, amely a szolgáltatás szüneteltetésének veszélyét is magában hordozza.

Felelőtlen gazdálkodásra utal a kormányzati munka összehangolásáért felelős Miniszterelnökség meglehetősen magas, 8,8 milliárd forintos, a teljes államháztartási tartozás 10,9%-át kitevő november végi adóssága. A Miniszterelnökség vezetőinek mentalitását, a közpénzekkel való bánásmódját tükrözi, hogy az elmaradt kifizetések több mint felét, 55,5%-át minősített, tehát 60 napon túli kiegyenlíthetetlen számlák teszik ki, noha a Miniszterelnökség a költségvetése szerint kellő finanszírozással rendelkezik. Változatlanul jelentős, 3,8 milliárd forintos adósságot görget maga előtt a Belügyminisztérium, csaknem ugyanennyit, 3,2 milliárd forintot a költségvetését illetően kisebb volument képviselő honvédelmi tárca, és 1,9 milliárd forintot a Földművelésügyi Minisztérium. Az államháztartás működésének általános zavaraira utal, hogy november utolsó napján a költségvetési szervek több mint felének, 58,3%-ának volt lejárt határidejű tartozása. A teljes adósságállomány 23,3%-a 30 napon túli lejáratú volt, de még nem érte el a 60 napot, míg több mint egyharmada, 36,6%-a minősített tartozás volt.

Az államháztartás november végi pozíciója ellentmondásos helyzetet tükröz. A pénzforgalmi hiány magas volt, amely részben az uniós projektek előfinanszírozásának, részben meglehetősen sok, racionálisan nehezen indokolható kormányzati kiadásnak, presztízsberuházásnak a következménye. Az év végén már ott tartott a kormány, hogy az NB II-es focicsapatok is villanyfényes stadiont kapnak a költségvetés terhére, és a tendenciák alapján nem zárható ki, hogy a következő szakaszban az NB III összes csapata is sorra kerül hasonló feltételekkel. A kormányzat beruházási magatartása lehetetlenné teszi az egészségügyi és az oktatási intézmények fejlesztését, azokra évek óta szinte kizárólag az Európai Unió forrásaiból kerülhet sor. Kivételt csupán az egyházi fenntartású intézmények, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem közigazgatási karai, valamint az újonnan létrehozott Testnevelési Egyetem képeznek. E két egyetem egyenként több fejlesztési forrást kap, mint az egész magyar felsőoktatás együttvéve.

A viszonylag magas pénzforgalmi deficit ellenére – az uniós források teljes körű lehívhatóságának már említett bizonytalansága mellett – az eredményszemléletű hiány nagy valószínűséggel a kitűzött 2,4%-os hiánycél alatt lesz. Ennek oka, hogy a bevételek

túlteljesültek, főképpen a különadók és a fogyasztási adók, míg a kamatok a vártnál jobban csökkentek. Jelentősen hozzájárult a költségvetés kedvező helyzetéhez az alacsony olajár, az ezzel összefüggő növekvő üzemanyag fogyasztás is. Ugyanakkor a kormányzatnak viszonylag kicsi a mozgástere az államháztartási hiány tarásánál. A maastrichti kritériumok között ugyan a 3%-os hiánykorlát szerepel, de van egy másik előírás is. Azoknak az országoknak, amelyekben a bruttó államadósság meghaladja a bruttó hazai termék 60%-át, évenként a 60% feletti rész egyhuzadával kell csökkenteni az államadósságot. Ez a magyar államháztartásban évente 1 százalékpontos mérséklést jelent, melyet három év átlagában kell teljesíteni, és amelyet első ízben 2017-ben ellenőriz majd az Európai Bizottság. Nos, a jelen helyzetben Magyarország számára ez a keményebb korlát, azaz az éves hiánynak érzékelhetően 3% alatt kell lennie ahhoz, hogy az adósságráta mérséklődjön. Így várhatóan a múlt évi hiánycél túlteljesül, míg a bruttó adósság csökkenése nem lesz a kívánt mértékű. A 2014. év végi bruttó, konszolidált, maastrichti adósság a GDP 76,2%-a volt, míg a múlt év végi ettől az eddig ismert adatok alapján legfeljebb néhány tizedponttal térhet el. Az ez évi költségvetési gazdálkodásnak is ez a valódi csapdája, miközben a közszolgáltatások finanszírozásában nehezen elodázható lépéskényszere van máris a kormányzatnak.

Ipar, építőipar

Az *ipari termelés* az utóbbi két évben megfigyelt, magas dinamikával bővül. A termelés volumene októberben – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 1,7%-kal emelkedett az előző hónaphoz, és – munkanaphatással korrigált adatok alapján – 12,7%-kal a múlt év azonos időszakához képest; a múlt év első tíz hónapjában 7,1%-kal nőtt az ipari kibocsátás. Évkezdettől a feldolgozóiparban 7,6%-kal, az energetikai iparban 5,9%-kal emelkedett a termelés volumene. Az első tíz hónapban a feldolgozóipar közel egyharmadát adó járműgyártás kibocsátása 17,4%-kal, ezen belül októberben 26,9%-kal, az ipari berendezés üzembe helyezése és javítása 14,2%-kal, az autógyártáshoz kötődő gumi- és műanyagiparé 14,4%-kal, a villamos berendezés gyártása 5,7%-kal, a második legnagyobb súlyú alágat jelentő számítógép, elektronikai és optikai termék gyártása 5,3%-kal, az élelmiszeriparé és a gyógyszergyártása egyaránt 3,7%-kal nőtt, míg a gépgyártása 3,3%-kal, a kőolaj-feldolgozása 3,1%-kal visszaesett.

Az *ipari export* októberben – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 3,5%-kal emelkedett az előző hónaphoz, és – munkanaphatással korrigált adatok szerint – a viszonylag alacsony bázishoz képest 17,4%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva; az első tíz hónapban 9,5%-kal nőtt a kivitel. Október végéig a feldolgozóipar kivitele 8,4%-kal, az energetikai iparé – a nagyon alacsony bázishoz viszonyítva – 41,4%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. Évkezdettől a járműgyártás exportja 15,6%-kal, az ipari berendezés üzembe helyezése és javítása 10,3%-kal, az élelmiszeriparé 10,1%-kal, a vegyiparé 8,4%-kal nőtt, a gépgyártása 3,4%-kal, a kőolaj-feldolgozása 23,6%-kal csökkent.

Az **ipar belföldi értékesítése** októberben – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 1,7%-kal emelkedett az előző hónaphoz, és – munkanaphatással korrigált adatok alapján – 7,1%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest; évkezdetétől 2,9%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A feldolgozóipar belföldi értékesítése az első tíz hónapban 6,6%-kal bővült, az energetikai iparé 1,2%-kal mérséklődött. Évkezdetétől a járműgyártás belföldi értékesítése 35,2%-kal, az ipari berendezés üzembe helyezése és javítása 23,1%-kal, a gépgyártásé 21,3%-kal emelkedett, a vegyiparé 2,3%-kal, a nyomdaiparé 3,5%-kal, a gyógyszergyártásé 4,2%-kal visszaesett.

A legalább ötfős vállalkozásoknál az **egy főre jutó termelés** a múlt év első tíz hónapjában 4,5%-kal nőtt a foglalkoztatottak létszámának 2,9%-os bővülése mellett. A termelékenység a járműgyártásban 9,3%-kal, az energetikai iparban 8,2%-kal, a gumi- és műanyagiparban 7,5%-kal nőtt, a vegyiparban 2%-kal, a gépgyártásban 5,9%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól. A jelentős súllyal rendelkező feldolgozóipari ágazatok **új rendeléseinek** volumene októberben érzékelhetően, 20,3%-kal emelkedett; a belföldi rendeléseké 21,7%-kal, az exportrendeléseké 20,1%-kal, ezen belül a villamos berendezés gyártásé kivételes mértékben, több mint háromszorosára, 216,2%-kal, a számítógép, elektronikai és optikai termék gyártásé, 19,5%-kal, a járműgyártásé 16,4%-kal. A **teljes rendelésállomány** október végén 11,1%-kal, ezen belül az exportrendeléseké 12,5%-kal haladta meg az egy évvel korábbit, a belföldi rendeléseké 7,1%-kal elmaradt attól. A múlt év első tíz hónapjában minden régióban nőtt az ipari kibocsátás volumene; Dél-Alföldön 10,8%-kal, a többi régióban 4,2% és 10,2% közötti mértékben.

Az **építőipari termelés** másfél éves kiemelkedő ütemű növekedést követően a múlt év közepe óta fokozatosan csökkenésbe fordul. A termelés volumene októberben – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok alapján – 7,6%-kal visszaesett az előző hónaphoz, és 7,8%-kal az egy évvel korábbihoz képest; a múlt év első tíz hónapjában 3,1%-kal emelkedett a kibocsátás. Az épületek építése az évkezdetétől 4,4%-kal, ezen belül októberben 18,4%-kal nőtt, az egyéb építmények építése az első tíz hónapban 2,2%-kal bővült, ezen belül októberben érzékelhetően, 23,5%-kal szűkült. Az építőipari vállalkozások új szerződéseinek volumene októberben 4,1%-kal emelkedett, ezen belül az épületek építésére irányulóké kivételes mértékben, 83,4%-kal, míg az egyéb építményeket célzóké 37,1%-kal mérséklődött. Az épületek építésére létrejött új kontraktusok részben ipari épületek, nagy részben stadionok és egyéb sportlétesítmények felépítésére jöttek létre. Az ágazat teljes szerződésállománya október végén alig több mint fele, 52,5%-a volt az egy évvel korábbinak; ezen belül az épületek építésére irányulóké – az erősödő stadionépítési láz következtében – 19%-kal nőtt, az egyéb építményeket célzóké – az uniós finanszírozású út- és vasútfejlesztések lezárultával – alig több mint egyharmadára, 63,4%-kal csökkent.

Mezőgazdaság

A **mezőgazdasági termékek felvásárlása** a múlt év első tíz hónapjában 11,2%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A növénytermesztési és kertészeti termékek felvásárlása 17,6%-kal

emelkedett. Gabonafélékből egynegyedével, 26,6%-kal, zöldségfélékből 5,1%-kal többet, gyümölcsökből 5,1%-kal kevesebbet vásároltak fel, mint az előző év azonos időszakában. Az élőállatok és állati termékek felvásárlása 5,4%-kal nőtt; ezen belül a vágóállatoké 2,9%-kal, míg az állati termékeké számottevően, 11,6%-kal haladta meg az egy évvel korábbit.

Turizmus

A turizmus forgalma az előző évhez hasonlóan a múlt évben is dinamikusan bővült. Az első tíz hónapban 9 006 ezer vendég 22 735 ezer éjszakát töltött el magyarországi szálláshelyeken; a vendégek száma 7,9%-kal, a vendégéjszakáké 6%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A *külföldi vendégforgalom* 5,6%-kal nőtt átalakuló szerkezetben. A legtöbb, 1 826 ezer vendégéjszakát változatlanul a német turisták töltötték el hazai szálláshelyeken, csaknem annyit, mint a sorban következő három országból érkezettek együttléve. Brit vendégek 762 ezer éjszakát vettek igénybe, egyötödével, 21%-kal többet, mint a megelőző év azonos időszakában. Az osztrák turisták 671 ezer vendégéjszakája 4,1%-os, a csehek 601 ezer éjszakája 8,3%-os, a lengyelek által eltöltött 590 ezer éjszaka 5,4%-os, míg az olaszok 579 ezer vendégéjszakája is dinamikus, 8,8%-os növekedést jelent. Ázsia országaiból érkezett vendégek 972 ezer éjszakát töltöttek el hazai szálláshelyeken, csaknem egyötödével, 19,1%-kal, az Amerikai Egyesült Államokból érkezők pedig 581 ezer éjszakát, 15,3%-kal többet az egy évvel korábbinál.

A *belföldi vendégforgalom* a múlt év első tíz hónapjában 11 316 ezer éjszakára vette igénybe a kereskedelmi szálláshelyeket, amely számottevő, 6,3%-os emelkedést jelent. A szállodák átlagos foglaltsága az első tíz hónapban 55,4% volt, 2,7 százalékponttal magasabb, mint az előző év azonos időszakában. Az októberi szálloda-kihasználtság ezen belül 56,2% volt, némileg, 0,3 százalékponttal magasabb az egy évvel azelőttinél; az ötcillagos hotelek foglaltsága 67,2%, a négycsillagosoké 65,6%, míg a gyógyszállóké 66,3% volt. A kereskedelmi szálláshelyek bruttó árbevétele az első tíz hónapban 316 milliárd forint volt, folyó áron 11,4%-kal több, mint az előző év azonos időszakában.

Népmozgalom

A múlt év első tíz hónapjában 76 500 *gyermek született*, 0,5%-kal több, mint egy évvel korábban. A születési arányszám 9,3‰ volt, az egy évvel korábbihoz képest nem változott. Október végéig 40 800 *házasságot kötöttek*, – a rendkívül alacsony bázishoz képest – jelentősen, 16%-kal többet az egy évvel azelőttinél. A házasságkötési arányszám 5‰ volt, amely 0,7 ezrelékpontos emelkedést tükröz.

Az első tíz hónapban 109 800 *halálesetet* anyakönyveztek, jelentősen, 5,5%-kal többet, mint az előző év azonos időszakában. A halálozási arányszám 0,9 ezrelékponttal 13,5%-re emelkedett. A csecsemőhalálozási arányszám 4,2‰ volt, érzékelhetően, 0,5 ezrelékponttal kisebb az egy évvel azelőttinél. A *természetes fogyás* következtében a múlt év elejétől október végéig 33 300 fővel csökkent az össznépesség; a csökkenés mértéke egyötödével, 19,3%-kal magasabb az egy évvel korábbinál. A természetes fogyás arányszáma 4,1‰ volt, 0,8 ezrelékponttal meghaladta az előző év azonos időszakában regisztráltat.

Bűnügyi helyzet

A Belügyminisztérium adatai szerint a múlt év első tíz hónapjában 224 700 *bűncselekményt* regisztráltak, 15,2%-kal, ezen belül Budapesten 19,9%-kal kevesebbet, mint az előző év azonos időszakában. A súlyosabb megítélésű *bűntettek* száma 21,8%-kal, a fővárosban 28,3%-kal, az enyhébb megítélésű *vétségeké* 11,1%-kal mérséklődött. Október végéig a sértettek száma 16,7%-kal, az ismertté vált bűnelkövetőké 6%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A bűnügyi statisztikában kimutatott számottevő mérséklődés jelentős részben a jogszabályok, azaz a számbavételi mód változásának következménye, de csupán erre a tényezőre nem vezethető vissza. A társadalomban végbement változások ugyanakkor nem támasztják alá ezeket a meglepő adatokat, a hivatalos szervek pedig – az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény, valamint a statisztikáról szóló 1993. évi XLVI. törvény előírásait megszegve – nem adnak a közvéleménynek érdemi tájékoztatást.

Budapest, 2016. január 6.

Dr. Katona Tamás

Az adatok forrása: KSH, MNB, NGM, BM, NFSZ, ÁKK, MÁK, Eurostat.

Megjegyzés: A statisztikai adtagyűjtési rendszerben az évközi adatok kisebb része a tárgyhót követő hónapban rendelkezésre áll, ilyen a fogyasztói ár, az államháztartási adatok; a statisztikai információk többsége a tárgyhót követő második hónapban kerül nyilvánosságra. Bizonyos adatok negyedéves gyakorisággal készülnek, és általában a tárgyidőszakot követő második hónapban állnak rendelkezésre, ilyen a bruttó hazai termék és a beruházások, de a folyó fizetési mérleg adatait csak a 90. napon lehet megismerni. Ezért az elemzés a készítést megelőző két hónap, illetve az előző negyedév rendelkezésre álló adatait vizsgálja.